

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Valtiokonttorin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain sekä rikosrekisterilain 6 b §:n muuttamisesta.

Esityksen tavoitteena on parantaa julkisten hankintojen tehokkuutta ja kustannussäästöjä sekä turvata laadukkaat julkiset palvelut. Esityksessä edistetään myös huoltovarmuuden ja turvallisuusnäkökohtien huomioimista julkisissa hankinnoissa, hankintoihin liittyvää vastuullisuutta sekä kaksikielisyyden toteutumista hankinnoista ilmoittamisessa. Hallitusohjelman mukaisesti hankintoihin liittyvää lainsäädäntöä pyritään uudistamaan byrokratia minimoiden.

Kokoavasti Valtiokonttori toteaa esitykseen sisältyvän useita oikean suuntaisia keinoja edesauttaa tehokkuutta ja kilpailua julkisissa hankinnoissa. Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopuminen olisi keventämässä prosessiin liittyvää hallinnollista taakkaa. Hankinnoista ilmoittamiseen liittyvät muutokset lisäisivät osaltaan hankintojen avoimuutta. Samalla erityisesti hankinnoista ilmoittamisen menettelyjä olisi hyvä edelleen täsmentää ja niiden noudattamisen varmentamiseksi tulisi harkita viimekätistä sanktiointimenettelyä. Esitykseen sisältyy myös osia, joiden tarkoituksenmukaisuutta on hyvä vielä tarkastella. Erityisesti velvoite hankintojen osiin jakamisesta sekä uudelleen kilpailuttamisesta yhden tarjouksen tilanteissa saattaa paitsi lisätä hankintayksikön hallinnollista taakkaa sekä hankintaprosessiin kuluva kokonaisuus, myös kasvattaa hankintaan liittyviä kokonaiskustannuksia.

Tarkempina huomioina Valtiokonttori esittää kussakin asiaan liittyvässä kohdassa seuraavaa:

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Hankintojen huolellista suunnittelua ja valmistelua pyritään korostamaan tarkentamalla esitettävään 65 §:ään markkinakartoitusta ja hankinnan valmisteluun osallistumista koskevia säännöksiä. Markkinoiden ennakollinen kartoittaminen olisi edelleenkin hankintayksikön päätäntävällässä lukuun ottamatta yli 10 miljoonan euron hankintoja. Asianmukaisella markkinakartoituksella hankintayksikkö voisi tarvittaessa välttää hankintojen pakollisen osiin jakamisen sekä veloitteen keskeyttää ja uusia tarjouskilpailu yhden tarjouksen tilanteissa. Suuremmissa hankinnoissa markkinakartoitus voi toimia myös edellytettynä arviointina soveltuvimmasta hankintamallista. Markkinoiden kartoittaminen on siten hyvin keskeisessä roolissa hankintaprosessia, mitä Valtiokonttori pitää lähtökohdiltaan kannatettavana.

Sujuvan hankintatoiminnan varmistamiseksi olisi kuitenkin tärkeää, ettei markkinakartoitus ole pakollinen osa hankintaprosessia. Pienillä ja rajatuilla markkinoilla markkinakartoitus voi jäädä lähinnä muodolliseksi toimenpiteeksi, erityisesti jos hankintayksiköllä on jo entuudestaan hyvä käsitys soveltuvista toimittajista. Käytännössä on havaittu myös vaihtelua yritysten halukkuudessa osallistua markkinakartoituksiin. Erityisesti tällaisia tilanteita silmällä pitäen lakiesitykseen olisi hyvä vielä täsmentää, milloin ja millä kriteerein hankintayksikön katsotaan toimineen riittävän huolellisesti markkinoiden kartoittamiseksi. Hankintayksikölle jäävä viimekätinen päätäntävalta hankinnan kohteesta olisi niin ikään tavoiteltava päämäärä.

Lain 75 §:ään esitettävien muutosten myötä EU-kynnysarvot ylittävät hankinnat olisi mahdollista jättää jakamatta osiin vain erityisestä syystä. Lisäksi mahdollistetaan ratkaisusta valittaminen markkinaoikeuteen. Kansallisissa hankinnoissa jakaminen osiin olisi edelleen vapaaehtoista. Hankinnan jakamatta jättäminen osiin tulisi perustua markkinakartoitukseen tai muuhun hankinnan toteutustapaa ja sen kustannustehokkuutta koskevaan selvitykseen.

Esitettyihin muutoksiin sisältyy Valtiokonttorin näkemyksen mukaan riski hankintayksiköiden työtaakan lisääntymisestä erityisesti valitusoikeuden kumoamisen myötä kasvavien

markkinaoikeusvalitusten myötä. Kuten esitetyn lain 75 §:n perusteluissa todetaan, hankintojen osiin jakaminen ei ole kaikissa tilanteissa tarkoituksenmukaista. Lain perusteluissa tunnistetaan useita esimerkkejä tilanteista, joissa jakamisvelvoite ei olisi hankinnan luonteesta johtuen käytännöllistä. Valtiokonttori korostaa, että hankintayksiköllä itsellään on paras tietämys, minkälaisissa kokonaisuuksissa hankinnat kannattaa toteuttaa, eikä pidä siten esitystä hankintojen osiin jakamiseksi oikeasuuntaisena keinona kilpailun lisäämiseksi. Valtiokonttori katsoo, että hankintayksiköllä tulisi olla jatkossakin nykytilaa vastaava mahdollisuus määritellä hankintoihin kulloiseenkin tilanteeseen sopiva kokonaisuus ilman kohonnutta riskiä hankintapäätöksiin liittyvistä valituksista ja tähän liittyvästä hankintaprosessin pitkittymisestä ja kustannusten kasvusta.

Hankintalain 124 §:ään lisättäisiin hankintayksikköä koskeva velvoite laatia informatiivinen kuvaus siitä, kuinka se on toteuttanut hankintojen valmistelun kulloisessakin hankinnassa. Valtiokonttori toteaa, että vaatimus lisäisi hieman hankintayksikön hallinnollista taakkaa, minkä johdosta esitetyn säännöksen perusteita ja tarpeellisuutta on hyvä arvioida ottaen huomioon, että hankintoja koskevat tiedot kuvataan jo nykyisellään hankintapäätöksellä sekä jälki-ilmoituksilla.

Lain 125 §:ään esitetyn muutoksen myötä hankintamenettely tulisi jatkossa keskeyttää ja tarjouskilpailu uusia, mikäli hankintayksikkö on saanut tarjouskilpailussa vain yhden tarjouksen. Säännöksen tarkoituksena on mm. kannustaa hankintayksiköitä kartoittamaan markkinoita ja huolellisen markkinakartoituksen myötä olisikin mahdollista poiketa uudelleen kilpailuttamisen velvoitteesta yhden tarjouksen tilanteissa.

Valtiokonttori pitää pyrkimystä kilpailua lisääviksi toimenpiteiksi perusteltuna, mutta ilmaisee samalla huolen hankintayksiköille esityksestä aiheutuvasta hallinnollisen taakan lisäyksestä. Vaatimus voi osaltaan myös pitkittää hankintaprosesseja, mistä voi aiheutua kustannuksia ja toimintaan liittyviä haasteita hankintayksiköille. Valtiokonttori katsoo, että esityksen kustannustehokkuus jää epävarmaksi ja riippuu myös toimialoista, joihin hankinnat kohdentuvat. Suomi on markkina-alueena varsin pieni, eivätkä kaikki toimittajat ole lähtökohtaisesti kiinnostuneita julkisiin hankintoihin osallistumisesta. Myös toimintaan liittyvät erityisvaatimukset, esimerkiksi valtion maksuliikkeen osalta, voivat johtaa tilanteisiin, joissa soveltuvuusvaatimukset täyttäviä tarjoajia on vain yksi. Mikäli näissä tapauksissa kilpailutus järjestetään uudelleen, lisää se hankinnasta aiheutuvia kustannuksia ja voi johtaa korkeampaan hintaan uusittavassa tarjouskilpailussa. Jotta hankintojen edistäminen myös näissä tilanteissa olisi riittävän sujuvaa ja vältetään mahdollisimman tehokkaasti esimerkiksi lain ja oikeustilan epäselvyydestä johtuvat pitkät markkinaoikeuskäsittelyt, korostuu markkinoiden huolellisen selvittämisen vaatimus ja sen todentamiseksi asetettavat kriteerit, kuten edellä lain 65 §:ää kommentoitaessa on esitetty.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

-

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimusta koskevasta esityksestä Valtiokonttorilla ei ole tarkemmin lausuttavaa. Sidosyksikön 10 prosentin vähimmäisomistusvelvoitteesta ei aiheutuisi vaikutuksia Valtiokonttorin toimintaan nykytilanteeseen verrattuna.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

-

- Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?

-

- Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)

-

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

-

- Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

-

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Valtiokonttori pitää kannatettavana esitettyjä muutoksia, jotka mahdollistavat turvallisuutta ja varautumista sekä huoltovarmuutta koskevien ehtojen asettamisen hankinnan kohdetta kuvaavissa määritelmissä. Samalla Valtiokonttori toteaa, ettei 71 §:n perusteluissa mainittujen EU:n voimassa olevien pakotteiden huomioiminen osana hankinnan kohteen kuvausta ole tarkoituksenmukaista, vaan tästä olisi luontevin säätää esimerkiksi osana pakollisia poissulkemisperusteita. Esitettävän lain 71 §:n perusteluja olisi tältä osin hyvä vielä tarkentaa.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Valtiokonttori pitää erittäin kannatettavana lain 88 §:ään esitettävää muutosta rikosrekisteriotteiden pakollisesta tarkastamisesta luopumisesta ja pitää Yhteisessä eurooppalaisessa hankinta-asiakirjassa (ESPD) tarjoajan antamaa vakuutusta riittävänä.

Yhteisen eurooppalaisen hankintat -asiakirjan käytön velvoittavuudesta EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoista on jo nyt säädetty hankintalain 87 §:ssä. Viittaamalla myös hankintalain muutosesityksen perusteluissa yhteiseen eurooppalaiseen asiakirjaan voitaisiin välttyä siltä, että hankintayksiköt alkaisivat vaatia toimittajilta erillisiä vakuutuksia hankintalain 80 § mukaisten pakollisten poissulkemisperusteiden soveltumattomuudesta.

Nykyisillä menettelyillä hankintayksiköillä ei ole käytännössä ollut aukotonta keinoa selvittää henkilöjä, jotka ovat yrityksen tai yhteisön hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäseniä tai käyttävät edustus-, päätös-, tai valvontavaltaa. Yritys tai yhteisö onkin näin ollen voinut valita itse sen henkilöpiirin, josta se esittää hankintamenettelyä varten kootun rikosrekisteriotteen hankintayksikölle ja olla samalla esittämättä otetta niiden henkilöiden osalta, joilla mahdollisia merkintöjä olisi.

Valtiokonttori toteaa lisäksi, että erityisesti suuremmissa useamman osa-alueen tai toimittajan sopimuksissa ja ulkomaisten yritysten tapauksessa, rikosrekisteriotteen pyytäminen, sen toimittaminen ja tarkastaminen on voinut viivästyttää hankintasopimuksen tekemistä tarpeettomasti useilla kuukausilla. Rikosrekisteriotteiden selvittäminen sekä esimerkiksi niiden käsittelyyn liittyvät käytännön tietosuojakysymykset on koettu ajoittain haastavaksi ja mahdollisuus varmentaa poissulkemisperusteet vakuutuksella vahvistetulla ilmoituksella vähentää toimintaan liittyvää hallinnollista taakkaa.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Hankintailmoitukset.fi-palvelun kehittämisestä vastaavana ja mm. hankintatietojen analyysipalvelujen tuottajana, Valtiokonttori kannattaa hankintalain uudistamista käsittelevän työryhmän mietinnössä ehdotettuja hankinnoista ilmoittamiseen tehtäviä lainsäädäntömuutoksia. Valtiokonttori haluaa kuitenkin kiinnittää työryhmän huomiota seuraaviin hankinnoista ilmoittamiseen liittyviin seikkoihin:

1. Kaksikielisyys

Hankintailmoitukset.fi -palvelussa on jo lokakuusta 2022 lähtien ollut mahdollista julkaista EU-kynnysarvon ylittävistä hankinnoista samanaikaisesti ilmoituksia kaikilla Euroopan unionin virallisilla kielillä, myös ruotsiksi ja englanniksi. Sama toiminnallisuus tulee käyttöön myös kansallisiin ilmoituksiin hankintailmoitukset.fi-palvelussa maaliskuussa 2025 valmistuvan Euroopan laajuisen ilmoittamisen uudistamisen (eForms-uudistus) toisen vaiheen käyttöönoton myötä. Tässä toisessa uudistusvaiheessa hankintailmoitukset.fi-palvelussa otetaan käyttöön eForms-tietomallin mukaiset kansalliset ilmoitukset, jotka mahdollistavat ilmoitusten julkaisemisen samanaikaisesti useammalla kielellä. Hallinnollisen taakan keventämiseksi Valtiokonttori pitää tärkeänä, että hankintayksiköllä olisi aina mahdollisuus ilmoittaa kansallisesta hankinnasta myös vain yhdellä kielellä.

Erityisesti kansallisten ilmoitusten julkaiseminen useammalla kielellä ei välttämättä yksin riittäisi lisäämään hallitusohjelman yleiskirjauksissa tavoiteltavaa tarjousten määrän kasvua, vaan tarvitaan myös muita toimia ilmoitusten näkyvyyden parantamiseksi. Yksi ilmoittamiseen liittyvä toimi olisi kansallisten ilmoitusten julkaiseminen EU-laajuisesti Euroopan komission julkaisutoimiston ylläpitämässä TED (Tenders Electronic Daily) -palvelussa. Kansallisia ilmoituksia on aikaisemmin voinut julkaista vain hankintailmoitukset.fi -palvelussa, mutta maaliskuussa 2025 käyttöönotettavia eForms-tietomallin mukaisia kansallisia ilmoituksia voidaan hankintayksikön näin halutessa julkista myös TED-palvelussa. Hankintalain tulisivin kannustaa hankintayksiköjä julkaisemaan kansallisia ilmoituksia laajempaa näkyvyyttä saavassa TED-palvelussa. Samassa yhteydessä tulisi varmistaa, ettei hankintalaki ainakaan estä kansallisten ilmoitusten julkaisemista tässä komission palvelussa.

2. Jälki-ilmoittamisen pakollisuus

Valtiokonttori kannattaa jälki-ilmoittamisen laajentamista kansallisen kynnysarvon ylittäviin hankintoihin ja pitää esitettyä 30 päivän määräaika sopimuksen tekemisestä oikeasuuntaisena.

Valtiokonttori korostaa kuitenkin, että jälki-ilmoittaminen on EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa ollut pakollista vuosikymmenten ajan. Tästä huolimatta hankintayksiköt eivät julkaise edes kaikista EU-kynnysarvon ylittävistä hankinnoistaan jälki-ilmoituksia. Vuosien 2020–2024 tilastotietojen mukaan jälki-ilmoitukset puuttuvat 42 %:sta julkaistuista hankintailmoituksista. Laskennassa on huomioitu ne jälki-ilmoitukset, jotka on julkaistu samana vuonna kuin hankintailmoitus, mutta myös ne jälki-ilmoitukset, jotka on julkaistu hankintailmoituksen julkaisuvuotta seuraavina vuosina. Vuosien 2023 ja 2024 jälki-ilmoituksia puuttuu tätä kirjoitettaessa yli 50 %. Tietojen perusteella voidaan myös havaita, ettei jälki-ilmoituksia tehdä 30 päivän sisällä hankintapäätöksen tekemisestä: suuri osa jälki-ilmoituksista julkistaan vasta seuraavan vuoden ensimmäisen ja toisen kvartaalin aikana koko edeltävän vuoden ajalta yhtä aikaa.

Myös julkaistujen jälki-ilmoitusten määrät kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa voivat jäädä varsin alhaiselle tasolle ilman sanktiointia. Sanktiointi tulisi kuitenkin olla viimeinen käytettävissä olevista keinoista. Hankintayksikköä tulisi muistuttaa ilmoituksen puuttumisesta esimerkiksi 3, 4 ja 5 kuukauden kuluttua tarjousajan päättymisestä. Muistutuksen yhteydessä hankintayksiköllä tulisi myös olla mahdollisuus ilmoittaa poikkeamasta esim. oikeuskäsittelystä. Lainsäädäntömuutoksen yhteydessä tulisikin harkita mahdollisuutta esimerkiksi viivästyksmaksun määräämiselle jälki-ilmoituksen julkaisematta jättämisestä.

Valtiokonttori haluaa kiinnittää työryhmän huomioita siihen, että ehdotettu muutos hankintalain 101 §:ään ei määrittele missä kansallinen jälki-ilmoitus on julkaistava. Kyseisen pykälän momentit yksi ja kaksi koskevat hankinnasta ja suunnittelukilpailusta julkaistavia ilmoituksia. Molemmissa momenteissa mainitaan vain kansallinen hankintailmoitus ja se että nämä on julkaistava hankintailmoitukset.fi -palvelussa. Kolmas momentti koskee kansallisia jälki-ilmoituksia, eikä näiden osalta ole määritelty missä ilmoitukset on julkaistava. Myöskään kansallisen jälki-ilmoituksen vähimmäissisältöä ei ole määritetty hankintalain 102 §:ssä. Otsikon muuttaminen 102 §:ään (muutettu otsikko: kansallisen hankintailmoituksen sisältö) ei ole riittävä toimenpide vaan vaatisi tarkastelua, säädettäisiinkö kansallisen jälki-ilmoituksen ja kansallisen suorahankintailmoituksen sisällöstä muualla hankintalaissa. Ajantasaisessa lainsäädännössä 102 §:ssä määritellään vain hankintailmoituksen vähimmäissisältö. Vaihtoehtoisesti 102 § voitaisiin otsikoida ”kansallisten ilmoitusten sisältö” ja viitata pykälässä komission vakiolomakeasetukseen, jonka laajennetuissa teknisissä eritelmissä on mukana myös kansallisten ilmoitusten sisältöön liittyvät vähimmäisvaatimukset. Kulloinkin käytettävissä olevat tekniset eritelmät julkaistaan komission julkaistutoimiston ylläpitämässä Software Development Kitissä (SDK) sivustolla osoitteessa <https://docs.ted.europa.eu/>.

Valtiokonttori esittää myös, että hankintalain muutoksen yhteydessä 102 § tehtäisiin lisäys, jonka mukaan ilmoitusten olisi sisällettävä hankintailmoitukset.fi-palvelussa määritellyt pakolliset tiedot. Vaihtoehtoisesti lisäys voitaisiin tehdä 101 §:ään.

Hankintailmoitukset.fi-palveluun on esitetty useita ns. kansallista räätälöintiä vaativia kenttämuutoksia. Tällaisia ovat mm. jo nyt kansallisilla hankintailmoituksilla olevien ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyteen sekä innovaatioiden ja pk-yritysten osallistumismahdollisuuksien

huomioimiseen liittyvien kysymysten jatkokehys- ja muutostarpeet. Myös hallitusohjelmassa esitetyn avoimuuden lisäämiseksi ja tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi olisi kansallisille jälki-ilmoituksille lisättävä kenttä siitä, miten sopimuksen arvo on laskettu.

Tällaisten kenttämuutosten ja -lisäysten tekeminen vain hankintailmoitukset.fi -palveluun ei ole riittävä toimenpide hankintayksikköjen käyttäessä myös kaupallisia palveluja ilmoitusten tekemiseen. Hankintayksikköjen kaupallisissa palveluissa tekemät ilmoitukset toimitetaan tietojärjestelmien välisenä tiedonsiirtona julkistavaksi hankintailmoitukset.fi -palvelussa. Tällä hetkellä ei ole lainsäädännöllisiä mahdollisuuksia varmistaa sitä, että ilmoitukset sisältävät kansallisesti pakolliseksi määritellyt tiedot ja asia onkin kaupallisten toimijoiden hyvätahtoisuuden varassa. Esimerkiksi vuonna 2020 käyttöönotettujen kestävyystavoitteiden saamisessa kaikille kaupallisissa järjestelmissä tehdyille ilmoituksille kesti useita kuukausia, vaikka kentät olivat hankintailmoitukset.fi -palvelussa jo vuoden 2020 alusta lähtien.

3. Suorahankinnoista ilmoittamiseen tehtävät selvennykset

Kansallisen kynnysarvon ylittävissä, mutta EU-kynnysarvon alittavissa suorahankinnoissa ja EU-kynnysarvon ylittävissä suorahankinnoissa ilmoittamisen käytännöt poikkeavat tällä hetkellä toisistaan. Asia on hankintailmoitukset.fi -palvelusta saatavien tietojen perusteella aiheuttanut epäselvyyttä hankintayksiköissä. Kansallisissa suorahankinnoissa julkaistaan vain ilmoitus, kun sopimus on jo tehty. EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa on kuitenkin ollut mahdollisuus julkaista suorahankinnasta vapaaehtoista ennakoavoimuutta (ex-ante) koskeva ilmoitus sen lisäksi, että suorahankinnasta on jo nyt tullut julkaista jälki-ilmoitus. Ehdotus yhtenäistää käytäntöjä ja selkeyttä tilannetta, millä voi olla vaikutusta siihen, että suorahankinnoista julkaistaisiin jo nyt lain vaatimat ilmoitukset.

Hallitusohjelmassa esitetään, että suorahankinnoista ilmoittamatta jättäminen sanktioitaisiin. Työryhmän mietinnössä ei kuitenkaan esitetä, miten sanktiointi järjestettäisiin ja millä organisaatiolla olisi vastuu ilmoittamisen seurannasta ja valvonnasta. Sanktiointi tulisi järjestää samalla tavalla ja menetelmillä kuin Valtiokonttorin edellä esittämä jälki-ilmoittamisen sanktiointi.

Valtiokonttori haluaa lisäksi huomauttaa, että hankintayksiköille näyttäisi tietojen valossa olevan epäselvää käytetyt termit. Yleisesti puhutaan suorahankintailmoituksesta, vaikka EU-kynnysarvon ylittävissä tapauksissa ennakkoon julkaistavan ilmoituksen nimi on ”vapaaehtoista ennakoavoimuutta (ex-ante) koskeva ilmoitus” ja kansallisen kynnysarvon ylittävissä tapauksissa ”kansallinen suorahankintailmoitus”. Tämä seikka on ilmeisimmin aiheuttanut sen, että suorahankintailmoituksia tehdään käytännössä väärillä ilmoituksilla. Tietojen perusteella eniten sekaannusta näyttävät aiheuttavan kansallisen suorahankintailmoituksen käyttäminen EU-kynnysarvon ylittävissä tapauksissa ja yleinen avoimuusilmoitus. Lainsäädännössä olisi hyvä huomioida käytettyjen termien yhtenevyys ilmoittamisen kanssa.

4. Sopimusmuutoksista ilmoittamisen pakollisuus ja sanktiointi

Hallitusohjelman mukaan myös sopimusmuutoksista ilmoittaminen sanktioitaisiin. Mietinnössä ei kuitenkaan ole esitetty miten sanktiointi järjestettäisiin ja millä organisaatiolla olisi vastuu ilmoittamisen seurannasta ja valvonnasta. Sanktiointi tulisi järjestää samalla tavalla ja menetelmillä kuin edellä esitetyt suorahankintojen ja Valtiokonttorin esittämän jälki-ilmoittamisen sanktiointi.

5. Ilmoittaminen Euroopan julkaisutoimiston ylläpitämässä TED-palvelussa

Hankintalain 60 § mukaan muut vakiolomakeasetuksella vahvistetut EU-ilmoitukset tulee täyttää suoraan Euroopan unionin virallisten julkaisujen toimiston ylläpitämällä internet-sivuilla osoitteessa <http://simap.europa.eu/enotices/> Euroopan komission vahvistamia vakiolomakkeita käyttäen. Ilmoituksista on toimitettava tilastointia varten kopio työ- ja elinkeinoministeriön ilmoittamalle taholle.

Momentti on vanhentunut ja voitaisiin poistaa. Valtiokonttorin tiedossa ei ole sellaisia vakiolomakeasetuksella vahvistettuja EU-ilmoituksia, joita ei olisi hankintailmoitukset.fi -palvelussa. Mikäli tällaisia ilmoituksia tulisi, vaatisivat ne muutosta vakiolomakeasetukseen ja tulisivat sitä kautta tehtäväksi myös hankintailmoitukset.fi -palveluun.

Lisäksi Valtiokonttori haluaa huomauttaa, että momentissa mainitun Euroopan unionin viraston nimi on Euroopan unionin julkaisutoimisto (Publications Office of European Union). Myös verkko-osoite, missä ilmoitukset olisi tehtävä on muuttunut. Uusi verkko-osoite on <https://enotices2.ted.europa.eu>.

6. EU-ilmoitusten tietosisältö

Samoin kuin kansallisten ilmoitusten tietosisällön osalta, Valtiokonttori esittää, että hankintalain 60 §:ään lisätäisiin EU-ilmoitusten osalta vaatimus siitä, että ilmoitusten tulisi sisältää hankintailmoitukset.fi -palvelussa määritellyt pakolliset tiedot. Hankintalain 60 §:n 6 momentti kuuluisi tällöin seuraavasti:

"Muualla julkaistuissa ilmoituksissa ei saa olla muita tietoja kuin internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi julkaistuissa ilmoituksissa

...

ja niiden tulee sisältää hankintailmoitukset.fi -palvelussa määritellyt pakolliset tiedot."

Vastaavalla tavalla kuin kansallisissa ilmoituksissa lainsäädännössä ei ole keinoa varmistua siitä, että kansallisen räätälöinnin tuloksena pakolliseksi määriteltävät kentät olisivat pakollisia myös kaupallisissa järjestelmäpalveluissa, jotka toimittavat tietoa julkaistavaksi hankintailmoitukset.fi - palveluun ja josta ne lähetetään julkaistavaksi Euroopan unionin julkaisu-toimiston ylläpitämään TED-palveluun.

Muut huomiot

-

Kangaspunta Mikko
Valtiokonttori